Ekonomik Sektörler ve Gelişmişlik

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Çalışan nüfusun ekonomik sektörlere dağılımı ile ülkelerin **gelişmişlik** düzeyi arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu dağılım ülkeden ülkeye değiştiği gibi bir ülkede zaman içinde de değişir.
- **Gelişmiş ülkeler:** Birincil sektörde çalışanların oranı düşük, ikincil ve üçüncül sektörde yüksektir. Kişi başına millî gelir yüksektir; genelde ham madde alıp işlenmiş ürün satarlar. Kişi başına enerji ve gıda tüketimi fazla, nüfus artış hızı düşük, beklenen yaşam süresi uzun, kentli nüfus ve okuryazar oranı yüksektir.
- **Az gelişmiş ülkeler:** Birincil sektörde çalışanların oranı yüksek; kişi başına millî gelir düşüktür. Genelde ham madde satıp işlenmiş ürün alırlar. Enerji ve gıda tüketimi az, nüfus artış hızı yüksek, beklenen yaşam süresi kısa, kentli nüfus ve okuryazar oranı düşüktür.
- **GSYİH (gayrisafi yurt içi hasıla):** Belirli bir sürede (genellikle 1 yıl) bir ülkenin sınırları içinde üretilen tüm mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarıyla değeri. **GSMH (gayrisafi millî hasıla):** Ülke vatandaşlarının yurt içinde ve yurt dışında ürettiği değerdir (GSYİH + yurt dışından elde edilen net gelir). Kişi başına değer = toplam ÷ nüfus.
- Birincil sektör ürünlerinin **katma değeri düşük** olduğundan bu sektörün GSYİH içindeki payı genelde diğer sektörlerden düşüktür; gelişmiş ülkelerde bu pay çok küçüktür, az gelişmiş ülkelerde yüksektir.
- Gelişmişlik yorumlanırken çalışan nüfus dağılımı **tek başına yeterli değildir**; sektörlerin GSYİH payları ve diğer göstergeler birlikte değerlendirilmelidir. İstatistiklerde dördüncül ve beşincil sektör verileri üçüncül sektöre dâhil edilir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğunu belirtiniz.

(…) Gelişmiş ülkelerde birincil sektörde çalışanların oranı düşüktür.
(…) Az gelişmiş ülkelerde okuryazar oranı yüksektir.
(…) Gelişmiş ülkelerde beklenen yaşam süresi uzundur.
(…) Az gelişmiş ülkeler genelde işlenmiş ürün satıp ham madde alır.

2 Aşağıdakilerden hangisi ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerin genel özelliklerinden biri **değildir**?

A) Kişi başına millî gelirin yüksek olması
B) Kentli nüfus oranının yüksek olması
C) Kişi başına enerji tüketiminin fazla olması
D) Nüfus artış hızının yüksek olması
E) Beklenen yaşam süresinin uzun olması

3 Gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH) kavramını tanımlayınız.

4 Aşağıdaki özellikleri **gelişmiş ülke** ve **az gelişmiş ülke** olarak gruplandırınız.
okuryazar oranı düşük – kentli nüfus oranı yüksek – ham madde satar, işlenmiş ürün alır – kişi başına gıda tüketimi fazla – beklenen yaşam süresi kısa – birincil sektörde çalışan oranı düşük

5 Birincil sektörün GSYİH içindeki payının genellikle diğer sektörlere göre düşük olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Birincil sektör ürünlerinin ihraç edilememesi
B) Birincil sektörde hiç çalışan bulunmaması
C) Birincil sektör ürünlerinin katma değerinin düşük olması
D) Tarımın yalnızca az gelişmiş ülkelerde yapılması
E) Madenciliğin hizmet sektöründe sayılması

6 Bir ülkenin yıllık GSYİH'si 1 200 milyar dolar, nüfusu 60 milyondur.
Bu ülkede kişi başına düşen GSYİH kaç dolardır?

A) 2 000 B) 7 200 C) 20 000 D) 72 000 E) 200 000

7 Boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.
GSMH – GSYİH – kişi başına millî gelir
a) Bir ülkenin sınırları içinde bir yılda üretilen mal ve hizmetlerin değeri ..... olarak adlandırılır.
b) Bir ülkenin vatandaşlarının yurt içinde ve yurt dışında ürettiği değer ..... olarak adlandırılır.
c) Millî gelirin ülke nüfusuna bölünmesiyle ..... bulunur.

8 Aşağıdaki göstergelerden hangisinin gelişmiş ülkelerde az gelişmiş ülkelere göre **daha düşük** olması beklenir?

A) Birincil sektörde çalışanların oranı
B) Okuryazar oranı
C) Kişi başına gıda tüketimi
D) Kentli nüfus oranı
E) Üçüncül sektörde çalışanların oranı

9 Gelişmiş ülkelerin genelde ham madde alıp işlenmiş ürün satmasının bu ülkelere ekonomik bakımdan sağladığı avantajı açıklayınız.

10 Aşağıdakilerden hangisi ekonomik açıdan az gelişmiş ülkelerin genel özelliklerindendir?

A) Beklenen yaşam süresinin uzun olması
B) Okuryazar oranının yüksek olması
C) Nüfus artış hızının düşük olması
D) Birincil sektörün GSYİH payının çok düşük olması
E) Kişi başına enerji tüketiminin az olması

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Grafikte kurgusal K, L ve M ülkelerinde çalışan nüfusun ekonomik sektörlere dağılımı verilmiştir (temsilî veriler).

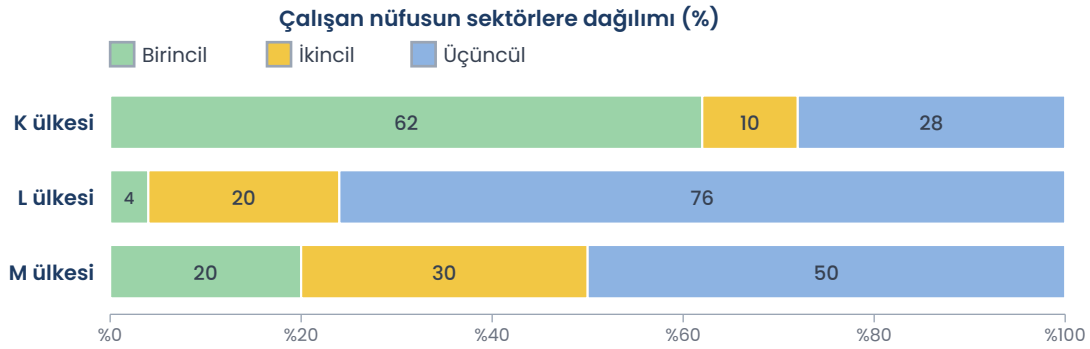

Bu ülkelerden hangisinin ekonomik açıdan en gelişmiş, hangisinin en az gelişmiş olduğu söylenebilir? Nedenini yazınız.

12 Tabloda 11. sorudaki K, L ve M ülkelerinde sektörlerin GSYİH içindeki payları verilmiştir (temsilî veriler).

Ülke	Birincil (%)	İkincil (%)	Üçüncül (%)
K	30	20	50
L	2	22	76
M	6	32	62

11. sorudaki grafik ve bu tablo birlikte değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) L ülkesinde GSYİH'nin yarısı birincil sektörden elde edilir.
B) Üç ülkede de birincil sektörün GSYİH payı, bu sektörde çalışanların oranından düşüktür.
C) K ülkesinde ikincil sektörün GSYİH payı, bu sektörde çalışanların oranından düşüktür.
D) M ülkesinde üçüncül sektörün GSYİH payı ile çalışan oranı eşittir.
E) K ülkesinde GSYİH'ye en büyük katkıyı birincil sektör sağlar.

13 Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında yorum yaparken çalışan nüfusun sektörlere dağılımı neden **tek başına yeterli** değildir? Bu veriyle birlikte kullanılabilecek iki gösterge yazınız.

14 Çalışan nüfusu 24 milyon olan bir ülkede çalışanların %35'i birincil sektördedir.
Bu ülkede birincil sektörde kaç milyon kişi çalışmaktadır?

15 Bir ülkenin bir yıllık GSYİH'si 800 milyar dolardır. Bu ülkenin vatandaşlarının yurt dışında elde ettiği gelir 40 milyar dolar, yabancıların bu ülkede elde ettiği gelir 25 milyar dolardır.
Buna göre ülkenin GSMH'si kaç milyar dolardır?

A) 735 B) 775 C) 800 D) 815 E) 865

16 Aşağıdaki veri çiftlerinden hangisi bir ülkenin ekonomik açıdan **gelişmiş** olduğunu en iyi destekler?

A) İhracatında ham madde payı yüksek – kişi başına gıda tüketimi az
B) Nüfus artış hızı yüksek – okuryazar oranı düşük
C) Kentli nüfus oranı düşük – birincil sektörün GSYİH payı yüksek
D) Beklenen yaşam süresi kısa – enerji tüketimi az
E) Birincil sektörde çalışan oranı düşük – kişi başına millî gelir yüksek

17 Grafikte kurgusal X ülkesinde sektörlerin çalışan nüfus ve GSYİH içindeki payları verilmiştir (temsilî veriler).

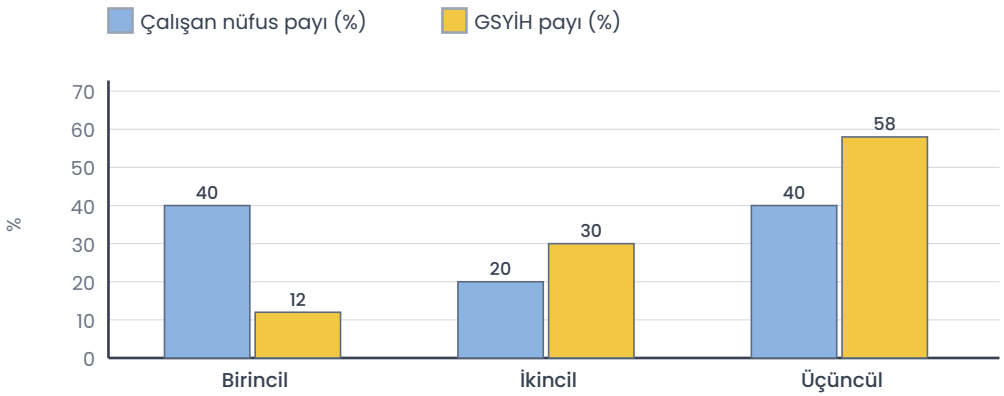

Her sektör için GSYİH payını çalışan payına bölünüz. Çalışan başına en az değer üretilen sektör hangisidir? Bu durumun nedeni ne olabilir?

18 Kişi başına millî geliri yüksek olan bir ülke için:
I. Ham madde alıp işlenmiş ürün satar.
II. Okuryazar oranı yüksektir.
III. Nüfus artış hızı yüksektir.
yargılarından hangilerinin doğru olması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

19 Tabloda kurgusal beş ülkenin yıllık GSYİH'si ve nüfusu verilmiştir (temsilî veriler).

Ülke	GSYİH (milyar $)	Nüfus (milyon)
K	450	9
L	2 000	80
M	300	50
N	90	30
P	1 200	30

Buna göre kişi başına düşen GSYİH en fazla olan ülke hangisidir?

A) K B) L C) M D) N E) P

20 Gelişmiş ülkelerde kişi başına enerji ve gıda tüketiminin fazla olmasının nedenlerini açıklayınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Grafikte kurgusal Z ülkesinde çalışan nüfusun sektörlere dağılımının iki farklı yıldaki durumu verilmiştir (temsilî veriler).

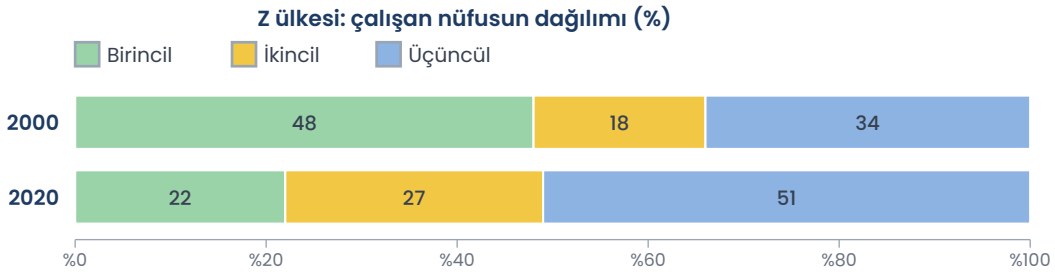

Bu grafiğe bakılarak aşağıdakilerden hangisine **ulaşılamaz**?

A) Birincil sektörde çalışanların oranı azalmıştır.
B) Tarımsal üretim miktarı azalmıştır.
C) Hizmet sektöründe çalışanların oranı artmıştır.
D) Sanayi ve inşaat gibi faaliyetlerde çalışanların oranı artmıştır.
E) 2020'de çalışanların yarısından fazlası üçüncül sektördedir.

22 Bir ülkede çalışan nüfusun %30'u birincil sektörde çalıştığı hâlde birincil sektörün GSYİH içindeki payı %8'dir.
Bu durum en çok aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) Ülkenin nüfus artış hızının sıfır olması
B) Ülkede hiç sanayi kuruluşu bulunmaması
C) Hizmet sektöründe kimsenin çalışmaması
D) Birincil sektör ürünlerinin tamamının ithal edilmesi
E) Birincil sektörde çalışan başına üretilen değerin düşük olması

23 Tabloda kurgusal beş ülkeye ait bazı göstergeler verilmiştir (temsilî veriler).

Ülke	Nüfus artış hızı (%)	Beklenen yaşam süresi (yıl)	Kentli nüfus (%)	Birincil sektörde çalışan (%)
R	0,3	83	92	3
S	0,8	78	81	6
T	2,9	59	31	64
U	1,2	74	68	18
V	0,1	81	75	4

Bu ülkelerden hangisinin ekonomik açıdan en az gelişmiş olduğu söylenebilir?

A) T B) S C) R D) U E) V

24 Çalışan nüfusu 30 milyon olan bir ülkede çalışanların %20'si birincil, %25'i ikincil sektördedir. Ülkenin GSYİH'si 600 milyar dolardır ve bunun %60'ı üçüncül sektörden elde edilmektedir.
a) Üçüncül sektörde kaç milyon kişi çalışmaktadır?
b) Üçüncül sektörün ürettiği değer kaç milyar dolardır?

25 Gelişmiş bir ülkede çalışanların %80'inin üçüncül sektörde olduğu belirtilmektedir. Bu veriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

A) Ülkede sanayi üretimi hiç yapılmamaktadır.
B) Bu oranın içinde bilgi işleme ve üst düzey karar verme işlerinde çalışanlar da yer alır.
C) Ülkenin tüm gıda ihtiyacı ithalatla karşılanmaktadır.
D) Birincil sektörde çalışanların oranı %20'dir.
E) Ülkenin nüfusu azalmaktadır.

26 Tabloda iki kurgusal ülkede sektörlerin çalışan nüfus ve GSYİH payları verilmiştir (temsilî veriler).

	Ülke	Birincil	İkincil	Üçüncül
Çalışan (%)	R	55	12	33
GSYİH (%)	R	26	22	52
Çalışan (%)	S	3	24	73
GSYİH (%)	S	1	26	73

İki ülkeyi gelişmişlik düzeyi bakımından karşılaştırıp iki çıkarım yazınız.

27 Ekonomik açıdan az gelişmiş bir ülke için:
I. Dış ticaretinde ham madde satışı önemli yer tutar.
II. Birincil sektörün GSYİH içindeki payı görece yüksektir.
III. Kentli nüfus oranı yüksektir.
ifadelerinden hangilerinin doğru olması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

28 Bir ülkenin GSMH'sinin GSYİH'sinden fazla olduğu bilinmektedir.
Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) Ülkenin ham madde ithal etmesi
B) Ülkenin nüfusunun hızla artması
C) Ülkede birincil sektörde çalışanların oranının yüksek olması
D) Ülke vatandaşlarının yurt dışında elde ettiği gelirin, yabancıların bu ülkede elde ettiği gelirden fazla olması
E) Ülkede turizm gelirlerinin azalması

29 Uzun yıllar içinde çalışan nüfusu tarımdan sanayi ve hizmet sektörlerine kayan bir ülkede aşağıdaki değişimlerden hangisinin de görülmesi beklenir?

A) Beklenen yaşam süresinin kısalması
B) Okuryazar oranının azalması
C) Kişi başına enerji tüketiminin azalması
D) Kentli nüfus oranının artması
E) İhracatta işlenmiş ürünlerin payının azalması

30 Çalışan nüfusunun büyük bölümü birincil sektörde olan ve kişi başına millî geliri düşük bir ülkenin gelişmişlik düzeyini artırmak için **iki** öneri yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**